

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการพัฒนารายวิชา สื่อ และข้อสอบ
สำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC)
เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการพัฒนารายวิชา สื่อ และข้อสอบสำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย

1. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยกำลังให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากรในประเทศทุกเพศทุกวัย เนื่องจากก่อให้เกิดการพัฒนาคนสู่ความยั่งยืน และส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศที่มีความมั่นคงในที่สุดได้ ประกอบกับปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารได้มีบทบาทสำคัญเสมือนหนึ่งเป็นปัจจัยในการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วไป สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จึงได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือเพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าสู่องค์ความรู้ต่าง ๆ ได้โดยง่ายและไร้ขีดจำกัด เพื่อที่จะสนับสนุนให้ผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่ต้องการได้โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่นำมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลาย และใช้ทางเลือกหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกต่อผู้เรียนมากขึ้น คือ การใช้รูปแบบของการสอนหรือฝึกอบรมการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิด (Massive Open Online Course: MOOC) โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกฝนตนเองได้โดยลำพังแบบไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ โดยการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิดหมายถึง รายวิชาหรือหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยสถาบันการศึกษาหรือองค์กร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนจำนวนมากลงทะเบียนเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ตามความสนใจและความต้องการ สามารถเรียนรู้เนื้อหาจากวิดีโอทัศน์และทรัพยากรการเรียนรู้อื่น ๆ อีกทั้งฝึกฝนตนเองได้โดยลำพังแบบไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระบบเปิดข้างต้น โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและระดับอื่น ๆ เพื่อช่วยผลักดันการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยด้วยการเปิดใช้เนื้อหาที่มีอยู่โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งจัดทำระบบกลางเพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่สามารถแลกเปลี่ยนกันได้ อาทิ Contents, Free Software, แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์แบบเปิด เป็นต้น โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยจึงเป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมโยงสู่การใช้งานภายในประเทศไทย โดยการขยายผลการดำเนินการและเผยแพร่วิธีการแบ่งปันความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริงสู่บุคลากรการศึกษา ทั้งระดับอุดมศึกษาและระดับอื่น ๆ อย่างแพร่หลายด้วยการเผยแพร่ระบบการสร้างสื่อที่มีคุณภาพสูง เผยแพร่ทั่วไป โดยไม่คิดมูลค่า (Open Courseware) ด้วยการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด พร้อมทั้งมีการสร้างเครือข่ายที่ขยายไปสู่ระดับการศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้ประชากรไทยมีโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างสะดวกและเท่าเทียมกัน อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคแห่งหนึ่งที่กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิรูปการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบและวิทยาการสมัยใหม่เพื่อมุ่งสู่ความเป็นสากล โดยกำหนดให้มีโครงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนออนไลน์ขึ้น เพื่อรองรับการความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายที่จะรองรับให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิชาเรียนได้ตามความต้องการ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โยงใยออกไปยังกลุ่มเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นนักเรียน คนทำงานหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และช่วยลดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยซึ่งจะทำให้สามารถนำเสนอการเรียนรู้ออนไลน์ที่เข้าถึงผู้เรียนจำนวนมาก ๆ ประกอบการเรียนแบบปกติที่สำคัญหลักสูตรการเรียนการสอนออนไลน์ ต้องสามารถรองรับให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึง (Accessibility) ได้ทุกที่ทุกเวลาตามความพร้อมของผู้เรียน สามารถมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) หรือปรึกษากับผู้สอนหรือผู้ช่วยสอนได้ตลอดเวลา ที่สำคัญเป็นการสร้างเสรีภาพ (Freedom) ให้กับผู้เรียน ซึ่งจะมีสิทธิเข้าเรียนได้เหมือนกันหมดสามารถเลือกหัวข้อที่อยากเรียนได้ตามใจชอบ ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เรียนตามความเร็วและเวลาที่ตนเองสะดวกสามารถใช้เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดการแข่งขันในด้านการจัดการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาที่ต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในลักษณะของหลักสูตรออนไลน์ ด้วยแพลตฟอร์ม (Platform) ที่ทันสมัย เช่น e-learning, open learning, social media ฯลฯ

ดังนั้นภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2563 นี้ โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thailand Cyber University : TCU) ร่วมกับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จึงได้กำหนดภารกิจหลักในการจัดการศึกษาทางไกลในรูปแบบต่าง ๆ จัดรายวิชาออนไลน์สำหรับการศึกษาแบบเปิด และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (Inter University Network : UniNet) สนับสนุนมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในการผลิตบทเรียนออนไลน์หรือชุดวิชาเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ภายใต้ “**โครงการพัฒนารายวิชา สื่อ และข้อสอบสำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย**” โดยมีเป้าหมายสนับสนุนการดำเนินการของมหาวิทยาลัยที่มุ่งสู่คุณภาพและประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และแบ่งปันความรู้ระหว่างสถาบัน ผลที่ได้จากโครงการฯ นี้จะช่วยส่งเสริมความร่วมมือในการให้บริการเรียนรายวิชาออนไลน์สำหรับการศึกษาระบบเปิด (MOOC) สำหรับนักศึกษา นักเรียน ประชาชนทุกระดับและอาชีพ ผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา เพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นสหวิทยาการให้แก่ผู้สนใจ ซึ่งสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานได้ด้วย

2. วัตถุประสงค์

- (1) พัฒนารายวิชา สื่อ ข้อสอบ สำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย ของโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- (2) ออกแบบการเรียนการสอน และระบุวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา
- (3) เพื่อการจัดการเรียนการสอนและประเมินผลในทุกรายวิชาที่จัดทำขึ้นอย่างน้อย 1 รอบ
- (4) เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกรายวิชา

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) ประชาชน นิสิต นักศึกษา อาจารย์ ได้รู้จัก เข้าใจการดำเนินงานเพื่อการจัดการเรียนการสอนในระบบเปิด (MOOC) ของโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย
- (2) ประชาชน นิสิต นักศึกษา อาจารย์ สมัครเข้าเรียนรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในระบบเปิด (MOOC) ของโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย
- (3) ภาพลักษณ์ของในการจัดการเรียนการสอนในระบบเปิด (MOOC) ได้รับการยอมรับ และเป็นที่ยอมรับมากขึ้น
- (4) ได้ผลการวิเคราะห์การเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จัดการเรียนการสอนในระบบเปิด (MOOC) สำหรับสถาบันอุดมศึกษา

4. แผนการดำเนินงานพัฒนารายวิชา สื่อ และข้อสอบสำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย

ประกอบด้วยแผนการดำเนินการร่วมกัน ดังนี้

- (1) การกำหนดแนวทางสำหรับการจัดทำรายวิชา MOOC เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย
- (2) การพัฒนาอาจารย์และทีมงานเพื่อผลิตรายวิชาออนไลน์เพื่อการศึกษาในระบบเปิดร่วมกัน
- (3) การพัฒนารายวิชา สื่อ และข้อสอบสำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย

5. การกำหนดแนวทางการพัฒนารายวิชา สือ และข้อสอบสำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย

การจัดทำรายวิชา MOOC เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย เป็นการดำเนินการภายใต้การประสานงานของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งจำแนกลักษณะรายวิชาเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) การจัดทำรายวิชา MOOC เพื่อใช้ในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นผู้ผลิต แต่มีเป้าหมายที่จะใช้สำหรับการเรียนการสอนร่วมกับในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่มีการเรียนการสอนในรายวิชาเดียวกัน การดำเนินงานในลักษณะนี้ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จะทำหน้าที่เป็นผู้สอน ผู้ผลิต และผู้จัดการเรียนการสอน ร่วมกับมหาวิทยาลัยที่มีความสนใจในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ตัวอย่างเช่น

(1.1) การเรียนการสอนร่วมกันในรายวิชาด้านสารสนเทศศาสตร์ เป็นความร่วมมือระหว่างหลักสูตรทางด้านสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 3 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ประสบการณ์การเรียนการสอนแบบ Flipped Learning ร่วมกับรายวิชาด้านสารสนเทศศาสตร์ โดยก่อนที่จะเปิดเรียนรายวิชาดังกล่าว มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จะเป็นผู้ประสาน เพื่อสำรวจ ประสานงาน และประเมินผล สำหรับในปี 2564 นี้ได้มีการวางแผนเพื่อจัดการเรียนการสอนร่วมกันเพิ่ม 3 รายวิชา คือ การจัดการสารสนเทศสำนักงาน (SRUXXX) สหกิจศึกษากับการพัฒนาทักษะการทำงานในศตวรรษที่ 21 (WU025) และจริยธรรมสารสนเทศสำหรับพลเมืองดิจิทัล (WU026)

การเรียนการสอนร่วมกับ Thai MOOC ลักษณะนี้ได้จัดไปแล้วจำนวน 10 รายวิชา คือ เตรียมสหกิจศึกษา (WU005) การเตรียมสอบประกาศนียบัตร Microsoft Office Specialist (SCT001) การจัดการสารสนเทศสำนักงาน (SRU002) การแสวงหาความรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (WU009) การสืบค้นข้อมูลเพื่อการค้นคว้าและเขียนรายงาน (WU010) การบริหารการจัดการข้อมูลออนไลน์ด้วย Google Drive (PKRU002) การประยุกต์และพัฒนาเว็บไซต์ด้วย Google Sites (PKRU003) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ ภูเก็ตอ็อก ภูเก็ตซีท ภูเก็ตสไลด์ (SCT002) เมทาตาสำหรับการจัดระบบสารสนเทศดิจิทัล (WU012) บริการสารสนเทศสำหรับองค์กรดิจิทัล (WU013) ซึ่งผลการจัดการเรียนรู้ได้มีการสรุปบทเรียนและนำเสนอในการประชุมการจัดการศึกษาสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยครั้งที่ 6 (TISE2021: 11-12 มกราคม 2564) เรื่อง ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ทางสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์: กรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบ MOOC ของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน (รายละเอียดดังภาคผนวก)

(1.2) การเรียนการสอนร่วมกันในรายวิชาอื่น ๆ โดยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นผู้ผลิตเพื่อใช้สำหรับจัดการเรียนการสอนในแต่ละมหาวิทยาลัย โดยในปี 2564 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในฐานะแม่ข่ายได้ประสานงานและสำรวจความต้องการใน 2 ลักษณะ คือ (1) ประสานงานผ่านที่ประชุมเครือข่ายและขอให้ผู้แทนเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน (เครือข่ายย่อย C9) สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอรายวิชาที่สนใจมายังแม่ข่าย และ (2) ประสานงานผ่าน “ที่ประชุมเสวนาคนบดมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์” เพื่อนำเสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบ Flipped Classroom ร่วมกับรายวิชาใน Thai MOOC ซึ่งจาก

การประสานงานมีผู้สนใจและนำเสนอทั้งสิ้น จำนวน 4 รายวิชา คือ การสาธารณสุขพื้นฐาน (WU021) อนามัยสิ่งแวดล้อมพื้นฐาน (WU022) อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (WU023) และการคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาตนเอง (WU027)

(2) การจัดทำรายวิชา MOOC โดยทีมผู้สอนจากหลายมหาวิทยาลัยร่วมกัน จากการประสานงานและการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้แบบ Flipped Classroom ในที่ประชุมของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน ในปี 2564 ที่ประชุมได้เสนอรายวิชาที่จะมีการเรียนการสอนร่วมกัน โดยร่วมมือกันทั้งในการจัดทำบทเรียน การผลิต การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล จำนวน 3 รายวิชา คือ การนอนหลับกับสุขภาพดี (WU024) สหกิจศึกษากับการพัฒนาทักษะการทำงานในศตวรรษที่ 21 (WU025) และจริยธรรมสารสนเทศสำหรับพลเมืองดิจิทัล (WU026)

6. การพัฒนาอาจารย์และทีมงานเพื่อพัฒนารายวิชา สื่อ และข้อสอบสำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย

เพื่อให้การจัดทำรายวิชา MOOC เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัยภายใต้การประสานงานของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สามารถดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในฐานะแม่ข่ายได้ดำเนินงานร่วมกับสถาบันในเครือข่ายในหลายลักษณะดังนี้

(1) การพัฒนาอาจารย์ผู้สอนเพื่อผลิตรายวิชาออนไลน์เพื่อการศึกษาแบบเปิดร่วมกัน

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายย่อย C9 มีการผลิตรายวิชาออนไลน์ในรูปแบบ MOOC ทุกสถาบัน เท่าที่ผ่านมาได้มีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบการประชุมร่วมกันทุก ๆ 2 - 4 เดือน แต่เมื่อทุกสถาบันมีความพร้อมมากขึ้น แต่ละจึงได้โครงการพัฒนาอาจารย์ของตนเองขึ้น เช่น โครงการอบรมผู้สอนรายวิชา MOOC และโครงการปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ซึ่งได้สอดแทรกเนื้อหา แนวคิด และวิธีการของการผลิตรายวิชา MOOC ให้แก่อาจารย์ นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถาบันด้วย เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จัดโครงการพัฒนาการสร้างสื่อการสอนออนไลน์แบบ Multimedia ด้วยระบบ MOOCs โดยเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อ MOOCs นวัตกรรมการศึกษาแบบเสรียุคดิจิทัล ร่วมกับประธานเครือข่าย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวนาถ นันทพิชัย เป็นต้น

(2) การพัฒนาทีมงานเพื่อผลิตรายวิชาออนไลน์เพื่อการศึกษาแบบเปิดร่วมกัน

นอกจากพัฒนาอาจารย์ผู้สอนแล้ว ยังได้มีการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมให้กับบุคลากรภายในสถาบันเครือข่ายร่วมกันด้วย เช่น

(2.1) หลักสูตรการจัดการการผลิตสื่อวีดิทัศน์สำหรับการเรียนการสอนแบบ MOOC เพื่อให้ทีมงานได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การผลิตรายวิชา และทำความเข้าใจหลักการผลิตสื่อสำหรับการเรียนการสอนแบบ MOOC

(2.2) หลักสูตรการถ่ายวิดีโอเบื้องต้นสำหรับการเรียนการสอนแบบ MOOC

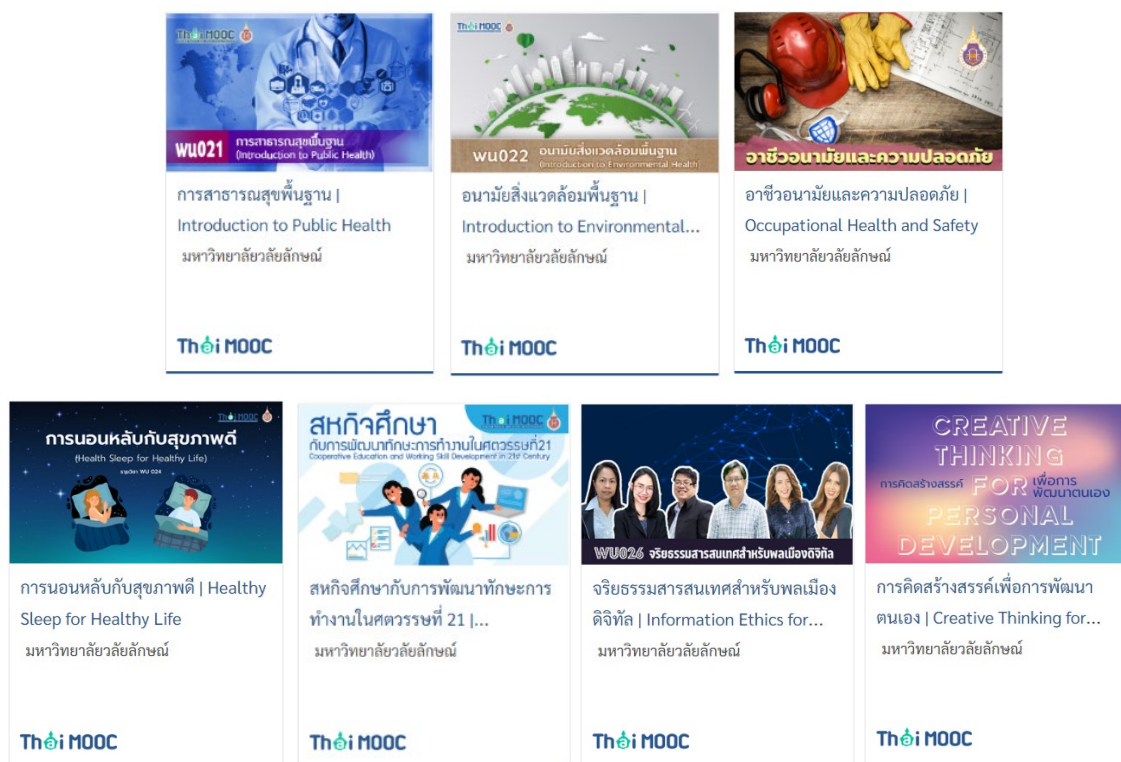
(2.3) หลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการด้านถ่ายภาพ การสร้างและผลิตวิดีโอสำหรับผลิตสื่อการเรียนไฟล์เพื่อการติดต่อ (การโหลด, การจัดเก็บ การตัดต่อวิดีโอด้วยโปรแกรม Adobe Premiere Pro CS6)

(2.4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โปรแกรม TriCaster เพื่อบันทึกสื่อการสอนออนไลน์ โดยทีมงานมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์และทีมงานมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีได้ร่วมมือการผลิตสื่อการสอนทางออนไลน์ ทำให้แม้จะอยู่ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัส COVID-19 ซึ่งมีข้อจำกัดในการเดินทางมาบันทึกยังห้อง Studio ของแต่ละสถาบัน จำเป็นต้องมีการบันทึกทางออนไลน์เป็นหลัก ซึ่งสามารถใช้โปรแกรม TriCaster ทำการบันทึกออนไลน์จากห้องประชุมหรือ Studio ของแต่ละสถาบันได้ ทำให้รายวิชา WU027 Information Ethics for Digital Citizenship สามารถถ่ายทำจนแล้วเสร็จได้

7. การพัฒนารายวิชา สื่อ และข้อสอบสำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย

ผลจากการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น ทำให้มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ภายใต้ความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายภายใต้ตอนบน สามารถจัดการสอนภายใต้โครงการพัฒนารายวิชา สื่อ และข้อสอบสำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย จำนวน 7 รายวิชา มีผู้ลงทะเบียนเรียนจากสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่าย นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และผู้ที่สนใจทั้งสิ้น 7,152 คน รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

รหัส รายวิชา	ชื่อรายวิชา		จำนวนผู้เรียน (คน)
WU021	การสาธารณสุขพื้นฐาน	Introduction to Public Health	4,009
WU022	อนามัยสิ่งแวดล้อมพื้นฐาน	Introduction to Environmental Health	983
WU023	อาชีวอนามัยและความปลอดภัย	Occupational Health and Safety	406
WU024	การนอนหลับกับสุขภาพดี	Healthy Sleep for Healthy Life	319
WU025	สหกิจศึกษากับการพัฒนาทักษะ การทำงานในศตวรรษที่ 21	Cooperative Education and Working Skill Development in 21 st Century	718
WU026	จริยธรรมสารสนเทศสำหรับ พลเมืองดิจิทัล	Information Ethics for Digital Citizenship	435
WU027	การคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาตนเอง	Creative Thinking for Personal Development	282

ภาพ : รายวิชาภายใต้โครงการพัฒนารายวิชา สื่อ และข้อสอบสำหรับการจัดการสอนระบบเปิด (MOOC) เพื่อการใช้ร่วมกันของหลายมหาวิทยาลัย

8. ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ทางสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ : กรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบ MOOC ของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน

การจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพจำเป็นต้องมีแนวคิดวิธีการอย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนการสอนด้านสารสนเทศศาสตร์ในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อให้ นักศึกษาสามารถเลือกใช้และเรียนรู้ได้ตามความต้องการหรือตามอัธยาศัย (Learning on Demand) และค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ด้วยเหตุนี้เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบนจึงได้พัฒนาความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนทางด้านสารสนเทศศาสตร์ร่วมกัน โดยพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในระบบการศึกษาแบบเปิด (www.thaimooc.org) ร่วมกับมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ขึ้น ทั้งสิ้น 10 รายวิชา ได้แก่

- (1) เตรียมสหกิจศึกษา (WU005)
- (2) การเตรียมสอบประกาศนียบัตร Microsoft Office Specialist (SCT001)
- (3) การจัดการสารสนเทศสำนักงาน (SRU002)
- (4) การแสวงหาความรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (WU009)
- (5) การสืบค้นข้อมูลเพื่อการค้นคว้าและเขียนรายงาน (WU010)
- (6) การบริหารการจัดการข้อมูลออนไลน์ด้วย Google Drive (PKRU002)
- (7) การประยุกต์และพัฒนาเว็บไซต์ด้วย Google Sites (PKRU003)
- (8) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ ภูเก็ตด็อก ภูเก็ตชีท ภูเก็ตสไลด์ (SCT002)
- (9) เมทาตาสำหรับการจัดระบบสารสนเทศดิจิทัล (WU012) และ
- (10) บริการสารสนเทศสำหรับองค์กรดิจิทัล (WU013) เป็นต้น

ผลการดำเนินงานจากการจัดการเรียนการสอนร่วมกันหลายมหาวิทยาลัย เห็นผลได้ชัดเจนจากความร่วมมือระหว่างหลักสูตรทางด้านสารสนเทศศาสตร์ระหว่าง 3 สถาบัน คือ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยก่อนที่จะเปิดเรียนรายวิชาดังกล่าว มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จะเป็นผู้ประสาน เพื่อสำรวจ ประสานงาน และประเมินผล โดยวิชาที่ได้มีเปิดให้เรียนร่วมกันในสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ในปี 2564 ได้แก่

- (1) การจัดการสารสนเทศสำนักงาน (SRU002)
- (2) เมทาตาสำหรับการจัดการสารสนเทศดิจิทัล (WU012)
- (3) บริการสารสนเทศสำหรับองค์กรดิจิทัล (WU013)
- (4) สหกิจศึกษากับการพัฒนาทักษะการทำงานในศตวรรษที่ 21 (WU025) และ
- (5) จริยธรรมสารสนเทศสำหรับพลเมืองดิจิทัล (WU026)

ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาด้านสารสนเทศศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

- (1) ในด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าเรียนสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง เวลาเข้าเรียนมากกว่า 60 นาที ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ และผ่านเกณฑ์การประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
- (2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้มากขึ้น มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ กระชับ เข้าใจง่าย ผู้เรียนสามารถย้อนกลับไปทบทวนเรื่องที่มีข้อสงสัยทางออนไลน์จากที่บ้านหรือหอพักได้

(3) ในด้านความพึงพอใจโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยพึงพอใจกับการทดสอบย่อย และให้ข้อมูลป้อนกลับระหว่างการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา สามารถสื่อสารความรู้ได้ทั้งการพูด อธิบาย การเขียนเอกสารประกอบการสอน ทำให้เข้าใจเนื้อหา สื่อการเรียนรู้ในรายวิชาน่าสนใจ กระตุ้นความอยากรู้อยากเรียน และทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จนจบ มีการตอบคำถามในกระดานสนทนาที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และความสนใจเรียน มีการสื่อสารกับเพื่อนในฟอรัมอภิปราย สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างสร้างสรรค์ผ่านกระดานสนทนา มีโอกาสที่จะสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนต่างสถาบัน มีส่วนช่วยให้ได้ความรู้เพิ่ม มีการสนับสนุนทำให้เข้าเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น ติดตาม ช่วยเหลือ และสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น email Line เป็นต้น

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา สะท้อนว่า MOOC สามารถนำมาใช้เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ทางสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ได้ กล่าวคือ

(1) ในด้านหลักสูตร ช่วยรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต รองรับผู้เรียนได้อย่างไม่จำกัดจำนวน มีระบบฐานข้อมูลผู้เรียน ประวัติการเรียนรู้ และหน่วยกิตสะสม (Credit Bank and credit transfer) พร้อมระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตในอนาคต

(2) ในด้านผู้สอน ทำให้ผู้สอนมีโอกาสรู้มาตรฐานและแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษาระบบเปิดสำหรับมหาชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น และใช้เป็นต้นแบบสำหรับรายวิชาทางด้านสื่อการเรียนรู้ได้ด้วย

(3) ในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ทำให้หลักสูตรที่คล้ายคลึงกันสามารถจัดการเรียนรู้รายวิชาเดียวกันร่วมกัน เอื้อให้รายวิชามีสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เอื้อให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายวิธีการ เช่น ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) เป็นต้น นอกจากนี้ทำให้รายวิชามีคลังข้อสอบในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐาน ทำให้ผู้สอนสามารถเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากขึ้น

(4) ในด้านผู้เรียน เอื้อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ เรียนรู้ตามความถนัด และความต้องการของตนเอง ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจากวิดีโอ ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิ สามารถที่จะหยุดหรือทบทวนซ้ำในกรณีที่ไม่เข้าใจ ผู้เรียนจึงทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา ลดข้อจำกัดของผู้เรียนที่เรียนเร็วกับผู้เรียนที่เรียนรู้ช้า ผู้เรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เกิดความรับผิดชอบ และเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัยได้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้แบบ MOOC ยังต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานภายในอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะด้านร่วมกัน การจัดทำแผนงานส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การฝึกอบรม การพัฒนาทักษะการค้นคว้าและวิจัย เช่น การสืบค้น OPAC, Online Database, การใช้โปรแกรมประยุกต์ เป็นต้น

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่ารายวิชาออนไลน์ในรูปแบบ MOOC นี้สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนร่วมกับชั้นเรียนปกติได้เป็นอย่างดี และการดำเนินงานผลิตรายวิชาร่วมกันบนพื้นฐานความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายภาคใต้ตอนบนนั้น เป็นแนวทางการดำเนินงานที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันได้เป็นอย่างดี ทั้งในแง่ของอาจารย์ผู้สอนและทีมงานผู้ผลิตสื่อการสอน ที่สำคัญการดำเนินงานลักษณะดังกล่าวข้างต้น ยังเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยขยายผลแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป และสะท้อนให้เห็นว่า MOOC เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทุกสถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญ และควรนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

ภาคผนวก

**ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ทางสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์:
กรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบ MOOC ของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน**

กชพรรณ นุ่นสังข์ และ ศิวนาถ นันทพิชัย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 272 ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 222 ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160

kotchaphan.noo@gmail.com, siwanath.clm@gmail.com

การจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพจำเป็นต้องมีแนวคิดวิธีการอย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนการสอนด้านสารสนเทศศาสตร์ในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อให้นักศึกษาสามารถเลือกใช้และเรียนรู้ได้ตามความต้องการหรือตามอัธยาศัย (Learning on Demand) และค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ด้วยเหตุนี้เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบนจึงได้พัฒนาความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนทางด้านสารสนเทศศาสตร์ร่วมกัน โดยพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในระบบการศึกษาแบบเปิด (www.thaimooc.org) ร่วมกับมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ขึ้น ทั้งสิ้น 10 รายวิชา ได้แก่ เตรียมสหกิจศึกษา (WU005) การเตรียมสอบประกาศนียบัตร Microsoft Office Specialist (SCT001) การจัดการสารสนเทศสำนักงาน (SRU002) การแสวงหาความรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (WU009) การสืบค้นข้อมูลเพื่อการค้นคว้าและเขียนรายงาน (WU010) การบริหารการจัดการข้อมูลออนไลน์ด้วย Google Drive (PKRU002) การประยุกต์และพัฒนาเว็บไซต์ด้วย Google Sites (PKRU003) การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ ภูเก็ตด็อก ภูเก็ตชิท ภูเก็ตสไลด์ (SCT002) เมทาตาสำหรับการจัดระบบสารสนเทศดิจิทัล (WU012) และบริการสารสนเทศสำหรับองค์กรดิจิทัล (WU013) เป็นต้น

ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาด้านสารสนเทศศาสตร์ สรุปได้ดังนี้ (1) ในด้านพฤติกรรม การเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าเรียนสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง เวลาเข้าเรียนมากกว่า 60 นาที ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ และผ่านเกณฑ์การประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 (2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้น่าสนใจ มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ กระชับ เข้าใจง่าย ผู้เรียนสามารถย้อนกลับไปทบทวนเรื่องที่มีข้อสงสัยทางออนไลน์จากที่บ้านหรือหอพักได้ (3) ในด้านความพึงพอใจโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยพึงพอใจกับการทดสอบย่อยและให้ข้อมูลป้อนกลับระหว่างการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา สามารถสื่อสารความรู้ได้ทั้งการพูดอธิบาย การเขียนเอกสาร ประกอบการสอน ทำให้เข้าใจเนื้อหา สื่อการเรียนรู้ในรายวิชาน่าสนใจ กระตุ้นความอยากรู้อยากเรียน และทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จนจบ มีการตอบคำถามในกระดานสนทนาที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และความสนใจเรียน มีการสื่อสารกับเพื่อนในฟอรัมอภิปราย สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างสร้างสรรค์ผ่านกระดานสนทนา มีโอกาสที่จะสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนต่างสถาบัน มีส่วนช่วยให้ได้ความรู้เพิ่ม มีการสนับสนุนทำให้เข้าเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น ติดตาม ช่วยเหลือ และสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น email line เป็นต้น

จากการดำเนินงานในปี 2562-2563 สะท้อนว่า MOOC สามารถนำมาใช้เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ทางสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ได้ กล่าวคือ (1) ในด้านหลักสูตร ช่วยรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต รองรับผู้เรียนได้อย่างไม่จำกัดจำนวน มีระบบฐานข้อมูลผู้เรียน ประวัติการเรียนรู้ และหน่วยกิตสะสม (Credit Bank and credit transfer) พร้อมระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตในอนาคต (2) ในด้านผู้สอน ทำให้ผู้สอนมีโอกาสรู้มาตรฐานและแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพ การศึกษาระบบเปิดสำหรับมหาชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น และใช้เป็นต้นแบบสำหรับรายวิชาทางด้านสื่อการเรียนรู้ได้ด้วย (3) ในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ทำให้หลักสูตรที่คล้ายคลึงกันสามารถจัดการเรียนรู้รายวิชาเดียวกันร่วมกัน เอื้อให้รายวิชาสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เอื้อให้ผู้สอนสามารถจัดการการเรียนรู้ได้หลายวิธีการ เช่น ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) เป็นต้น นอกจากนี้ ทำให้รายวิชามีคลังข้อสอบในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐาน ทำให้ผู้สอนสามารถเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากขึ้น (4) ในด้านผู้เรียน เอื้อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ เรียนรู้ตามความถนัด และความต้องการของตนเอง ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจากวิดีโอ ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิ สามารถที่จะหยุดหรือทบทวนซ้ำในกรณีที่ไม่เข้าใจ ผู้เรียนจึงทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา ลดข้อจำกัดของผู้เรียนที่เรียนเร็วกับผู้เรียนที่เรียนรู้ช้า ผู้เรียนสามารถกำกับกับการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เกิดความรับผิดชอบ และเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัยได้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้แบบ MOOC ยังต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานภายในอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะด้านร่วมกัน การจัดทำแผนงานส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การฝึกอบรม การพัฒนาทักษะการค้นคว้าและวิจัย เช่น การสืบค้น OPAC, Online Database, การใช้โปรแกรมประยุกต์ เป็นต้น

